

Utredning **rörande** **Projektet Henån Skola**

Uppdrag och syfte med utredningen:

Direktiven till utredningen är att utreda huruvida krav/ansvar kan riktas mot ingående parter i aktuellt projekt, d.v.s. då skolan ursprungligen byggdes. Utredningen beaktar både beställarperspektivet, beslutsprocessen inom kommunen och konsultperspektivet. Utförandedelen i form av själva byggnationen av fastigheten är till största delen beaktad i den tidigare Vitboken, varför denna del av projektet inte utreds i samma djupa omfattning.

För att ett så bra beslutsunderlag som möjligt skall ligga till grund för framtida ställningstagande i sakfrågorna, har därför hela processen utretts från det att upphandlingen av entreprenören startades. Utredningen omfattar alltså inte hur aktuella arkitekter och konsulter upphandlades, de som skrev det första förfrågningsunderlaget, vilket låg till grund för upphandlingen av entreprenören NCC. Det saknar relevans i detta utredningssammanhang och ingår inte heller i uppdraget.

På grund av komplexiteten i hela processen/ärendet, har jag även valt att redogöra för alla de ingående juridiska delarna och faktabegrepp m.m. som ingår i hela projektet. Detta för att alla skall få en och samma bild och därigenom lättare förstå svårigheterna samt se de möjligheter som kan finnas och därigenom utgöra en bra grund för kommande beslut.

Slutsats:

Utredningen ger vid handen att det finns stora brister när det gäller kommunens agerande i detta projekt.

En central fråga är hur den politiska styrningen har fungerat i projektet. Har man i sin roll som politiker fått den information man behöver för att kunna fatta rätt beslut? Det är tveksamt, när man ser att dokument saknas. Hur har då kommunstyrelsens roll fungerat? Svaret är likvärdigt med det tidigare, för hade kommunstyrelsens roll fungerat skulle vissa saker ha upptäckts, t.ex. formgivningstävlingen m.m.

Man kan konstatera att flera avsteg har gjorts utifrån de ursprungliga skrivna förutsättningarna, som också låg till grund för entreprenadupphandlingen.

Kommunen har genom sitt agerande gjort sig skyldig till ett stort antal otillåtna direktupphandlingar.

Kommunen har deltagit i de beslut som tagits avseende avsteg från både AMA och BBR. Hade man mandat att fatta dessa beslut? Tveksamt, varför tydlighet efterlyses när det gäller att driva projekt så att detta inte återupprepas.

Kommunen har inte heller delgivit konsulterna de rätta förutsättningarna när projekteringen startades (att det var de regler som NCC var upphandlande på var det som gällde - då hade t.ex. takfoten aldrig behövt komma upp på ett av mötena).

Att rikta ekonomiskt krav mot någon konsult i dagens läge kan bli svårt, eftersom kommunen har själva deltagit i alla beslut som rör byggnadens utformning och alla avsteg från AMA och BBR.

Entreprenören har byggt objekten i enlighet med bygghandlingarna vilket ledde fram till ett godkännande på slutbesiktningen, varför inga krav heller bör riktas mot denna part.

De juridiska delarna och begrepp som ingår i projektet.

Allmänna Bestämmelser AB 92: (Regler för byggnationen och kontraktsform)

Dessa allmänna bestämmelser är avsedda att användas vid byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader. Bestämmelserna är framtagna genom Föreningen Byggandets Kontraktskommitté BKK, där bland annat SKL är en av medlemmarna.

Bestämmelserna är skrivna med utgångspunkt i delad entreprenad, där var och en av entreprenörerna står i direkt avtalsförhållande med beställaren. Bestämmelserna är även avsedda för generalentreprenad, där en entreprenör ansvarar inför beställaren för hela produktionen.

Konstaterande:

I fallet med Henån skola är det fråga om en generalentreprenad, där NCC är entreprenören med ansvaret inför beställaren.

För vissa typer av arbeten som **normalt** ingår i en utförandeentreprenad anges inte hur arbetet skall utföras utan beställaren låter entreprenören välja system eller produkt. Det kan exempelvis gälla hur undertak skall hängas upp och infästas. Härigenom får entreprenören enligt AB 92 ansvar för valet av teknisk lösning.

För avgränsbar del av entreprenaden som kräver mer omfattande projektering av entreprenören kan allmänna bestämmelser för totalentreprenad åberopas.

Konstaterande:

För kommunens vidkommande innebär detta att här är det fråga om en utförandeentreprenad som innebär att allt skall i princip vara föreskrivet för entreprenören, när man betänker att det är en mycket komplex byggnation med bland annat naturlig ventilation och KNX system inom elsidan.

Detta är ett förhållande som beställaren har att beakta under hela projekteringsarbetets framåtskridande.

I AB anges också vem som har ansvaret för uppgifterna i handlingarna:

För riktigheten av uppgifter, undersökningsmaterial och tekniska lösningar **ansvarar den part** som tillhandahållit dem. Detsamma gäller utsättning som en part tillhandahållit.

Konstaterande:

Vad händer då med dokument med fel i, som granskats och godkänts av beställaren?

Enligt den expertis som tillfrågats är svaren alltid detsamma.

*Den som upprättat dokumenten är den som har ansvaret. Detta är en fördel för beställaren, **men** beställaren har en skyldighet att tillse att berörd konsult fårtillgång till och följer de direktiv beställaren ger.*

ABK96, Allmänna bestämmelser för konsultuppdrag.

Det har inte varit möjligt att finna några skriftliga beställningar från kommunens sida när det gäller konsultsidan. Däremot har offerter och uppdragsbekräftelser erhållits från konsulterna och av dessa framgår att det är **ABK 96** som tillämpats för uppdragen.

Här följer några paragrafer ut ABK 96 under rubriken ansvar.

§ 1 Konsulten ansvarar, med nedan angivna begränsningar, för skada som denne orsakat beställaren genom bristande fackmässighet, åsidosättande av sedvanlig omsorg eller annan vårdslöshet vid genomförandet av uppdraget. Har beställaren visat att skada uppstått och gjort sannolikt att skadan beror på en felaktighet i konsultens handlingar eller en underlåtenhet av konsulten, ska konsulten för att fria sig från ansvar visa att han inte är ansvarig för skadan.

§ 2 konsulten ansvarar för skador som upptäcks inom 10 år från den dag konsultens uppdrag slutförts eller annars upphört.

§ 3 Konsultens sammanlagda skadeståndsskyldighet för uppdraget är begränsad till **120 prisbasbelopp**, om inte annat avtalats. I detta belopp ska inte vite eller skadestånd för försening räknas in.

Konstaterande:

Kommunen har inte krävt högre belopp, varför maximalt belopp per konsultföretag uppgår till 120 prisbasbelopp. Med hänsyn tagen till projektets storlek och dess komplexitet skulle högre belopp ha krävts från beställarens sida.

LOU Lagen om offentlig upphandling.

Kommunen omfattas av upphandlingslagstiftningen och i det förfrågningsunderlag som tagits fram i form av **AF-del** med dess bilagor har angetts ett antal krav. Dessa krav består av hänvisningar till **AF AMA 98** och övriga delar inom regelverket **AMA**.

Utförligare beskrivning om **AMA** m m återfinns längre fram i dokumentet. I de tekniska beskrivningarna som också ingår i AF-delen finns andra krav ställda, ex på ljudklasser skall vara klass **C** enligt **SS 25268:2007**, fönster med **U-värde 1,0**, brandlarm enligt **SBF 110:6**, inbrottslarm enligt **SSF 130:6**

Konstaterande:

I och med att krav ställts i upphandlingsfasen och att dessa inte är viktade som börkrav utgörs dessa delar av skall-krav, vilket medför att dessa krav gäller även vid utförandet av själva byggnationen.

Ytterligare sak som gäller är att på grund av projektets storlek måste alla ingående upphandlingar göras **över** tröskelvärdet, även om kontraktsvärdet för specifik upphandling landar under tröskelvärdet.

Formgivningstävling

Denna tävlingsform omfattas också av LOU när kommunen går ut och anordnar en dylik tävling. Eftersom detta är för många en sällan använd process, läggs därför hela Regelverket för tävlingen med.

Tävlingsregler

för svenska tävlingar inom arkitekternas, ingenjörernas och konstnärernas verksamhetsfält

1§ Arrangör

En tävling kan arrangeras av enskild eller juridisk person.

Tävlingen bör arrangeras och genomföras i samråd med - beroende på uppgiftens art - en eller flera av de organisationer som representerar de tävlande.

2§ Art

En tävling kan, med hänsyn till dess syfte, ges karaktären av

projekttävling, när syftet är att få fram ett förslag som grund för förverkligande, med anlitan av upphovsrättsinnehavaren för genomförande

eller

idétävling, när syftet i första hand är att få belyst olika principer för lösning av en uppgift eller ett problem utan uttalad avsikt att tävlingen skall resultera i ett förverkligande eller uppdrag till vinnaren

3§ Former

Beroende på tävlingens art och uppgiftens omfattning kan en tävling arrangeras exempelvis i följande former:

allmän tävling, vilken är öppen för alla.

inbjuden tävling, vilken är öppen endast för namngivna inbjudna.

tvåstegstävling, där första steget är en allmän tävling som följs av en inbjuden tävling med utvalda från första steget.

4§ Deltagare

Av tävlingsprogrammet skall framgå vilka som har rätt att delta.

Utesluten från deltagande är

- juryledamot samt av juryn anlitate medhjälpare och sakkunniga

- den som är kompanjon med eller på sätt som anges i 11§ 1, 2 eller 5 p. i förvaltningslagen (1986:223) står i nära förhållande till juryledamot

Vid tveksamhet om deltagarrätt skall, om organisation som företräder de tävlande medverkar, yttrande inhämtas från denna.

Anm.

För tävlingar över tröskelvärdet gäller enligt LOU: En formgivningstävling får begränsas till visst antal tävlande. Valet av tävlande skall göras utan ovidkommande hänsyn. Valet får inte i något fall göras med utgångspunkt i ett visst geografiskt område.

5§ Jury

För en tävling skall utses en jury, som ansvarar för tävlingens genomförande. Med beaktande av nedanstående bestämmelser har arrangören att fastställa antalet ledamöter, vilket bör vara ojämnt.

När organisation som företräder de tävlande medverkar skall denna utse minst två av juryledamöterna. Om flera organisationer medverkar utser var och en av dessa minst en ledamot. Övriga ledamöter utses av arrangören.

Juryn skall ha en ordförande. Ordföranden utses av arrangören eller väljs inom juryn.

Varje ledamot har en röst. För beslut erfordras att minst hälften av ledamöterna är ense. Vid lika röstetal skall ordförandens röst fälla avgörandet.

Arrangören ställer sekreterare till juryns förfogande. Juryn kan engagera sakkunnig som rådgivare.

Anm.

Om det krävs särskilda yrkesmässiga kvalifikationer av de tävlande skall enligt LOU minst en tredjedel av medlemmarna i juryn ha samma eller likvärdiga kvalifikationer.

6§ Funktionär

För en tävling skall utses en tävlingsfunktionär, **som under tystnadsplikt handhar kontakten med de tävlande.**

7§ Program

För en tävling skall arrangören utarbeta program, vilket beskriver tävlingsuppgiften, redovisar utvärderingskriterier och reglerar rättigheter och skyldigheter för arrangör, jury, tävlande och eventuell medverkande organisation.

Programmet indelas lämpligen i följande huvudavsnitt:

inbjudan, där arrangörens namn, tävlingens form och syfte anges;

tävlingsuppgiften, som ger allsidig inblick i uppgiften och gällande förutsättningar;

tävlingstekniska bestämmelser, vari anges gällande programhandlingar, omfattning och utförande av tävlingshandlingar, inlämningsdatum, prissumma, utställning, vidare bearbetning m.m.

Redovisningen skall ha en omfattning som är relevant med hänsyn till tävlingens syfte och uppgiftens komplexitet.

Programmet skall utformas så att samma krav ställs på varje tävlande.

Programmet skall godkännas av juryns ledamöter och i förekommande fall - från organisatorisk synpunkt - av organisation som företräder de tävlande.

Anm.

För offentlig upphandlande enhet gäller krav på annonsering vid upphandling över tröskelvärdet.

8§ Anonymitet

Tävling skall under bedömningstiden genomföras med full anonymitet för de tävlande. Detta sker genom att förslagen förses med motto samt att en förseglad namnsedel biläggs.

Ett tävlingsbidrag får presenteras för juryn endast på ett sådant sätt att det inte framgår vem som har lämnat ett enskilt bidrag.

Av namnsedel skall framgå vem som har upphovsrätt till tävlingsförslaget.

Om särskilda skäl föreligger kan inbjuden tävling genomföras utan krav på anonymitet.

Anm.

För formgivningstävling enligt LOU krävs alltid anonymitet.

9§ Utgifter

Arrangören bekostar alla utgifter för tävlingens genomförande.

Prissumma och tävlingsarvoden fastställs med hänsyn till uppgiftens art, omfång och svårighetsgrad samt om tävlingen förutsätter efterföljande uppdrag och, om sådan medverkar, efter samråd med organisation som företräder de tävlande.

I en allmän tävling fastställs en prissumma att användas till priser och övriga belöningar av tävlingsförslag. Juryn beslutar om fördelning av prissumman.

I en inbjuden tävling fastställs ett lika stort tävlingsarvode till var och en av de inbjudna deltagarna. Dessutom kan finnas en prissumma som juryn skall fördela. Om så anges i programmet kan ersättning, fast eller rörlig, utgå till de tävlande för moment enligt ABK 96 §9.4.

Tävlingsförslag skall försäkras av arrangören om så anges i programmet. Sådan försäkring skall gälla under bedömningstiden samt under tid för transport av obelönade tävlingsförslag till respektive tävlingsdeltagare efter avslutad tävling.

I de fall organisation medverkar äger denna rätt att erhålla ersättning från arrangören enligt överenskommelse som träffas före tävlingens utlysande.

10§ Bedömning

Juryns uppgift är att utse vinnande tävlingsbidrag med utgångspunkt i de förutsättningar som framgår av programmet.

Endast juryns ledamöter, sekreterare och sakkunniga får närvara under bedömningen och skall arbeta under tystnadsplikt.

Alla beslut och eventuella reservationer protokollförs.

Juryn skall utesluta från bedömning förslag som

- inte är inlämnat inom fastställd tid
- inte uppfyller programmets krav på anonymitet
- saknar betydande delar av begärd redovisning

Redovisning i tävlingsförslag utöver vad som begärs i programmet upptas inte till bedömning.

Förslag som på betydelsefulla punkter avviker från väsentliga krav i programmet kan tilldömas belöning utanför prissumman.

11§ Juryns utlåtande

Juryn skall avge ett skriftligt utlåtande som skall innehålla följande:

allmänt omdöme, med angivande av riktlinjer för bedömningen, generella synpunkter beträffande funktionella, tekniska, ekonomiska och estetiska frågor, miljö m.m.;

individuell bedömning som i inbjuden tävling ges till samtliga förslag och i allmän tävling får begränsas till samtliga belönade förslag;

beslut beträffande fördelning av prissumman. Juryns beslut skall motiveras. Juryn kan genom hedersnämmande framhäva förslag som inte belönas men som förtjänar erkännande;

rekommendation till arrangören om tävlingsuppgiftens vidare handläggning.

Juryn skall rekommendera ett förslag till utförande eller vidare bearbetning om detta inte är uppenbart olämpligt. Till utförande eller vidare bearbetning kan samtliga belönade förslag ifrågakomma.

12§ Omtävling

Om juryn inte kan avsluta sitt arbete genom att utse en vinnare kan den rekommendera ytterligare ett tävlingssteg - en omtävling - mellan ett utvalt antal tävlingsdeltagare.

13§ Brytande av namnsedel

Vid tävling med anonymitetsskydd får namnsedlarna inte brytas förrän bedömningen är avslutad och juryn har undertecknat sitt utlåtande.

Omtävling enligt 12§ skall genomföras med bibehållen anonymitet.

Om namnsedeln visar att den som avgivit förslag inte haft rätt att delta i tävlingen, skall denne fränkännas tilldömd belöning.

14§ Offentlighet

Arrangören bör informera och stimulera till debatt rörande tävlingsuppgiften.

Efter offentliggörande av tävlingsresultatet skall arrangören hålla samtliga förslag offentligt utställda eller tillgängliga i minst 8 dagar. Vid denna utställning skall juryns utlåtande med tillhörande bilagor vara tillgängligt. Om organisation som företräder de tävlande medverkar har denna rätt att på egen bekostnad låta utställa förslagen.

15§ Publicering

Rätten till publicering av tävlingsförslagen är fri. Upphovsmannens namn skall anges när detta är känt.

16§ Äganderätt

Arrangören innehar den materiella äganderätten till belönade och arvoderade tävlingsförslag. Förslagsställare äger dock rätt att utbyta originalförslag mot kopia eller annan avbildning.

Övriga tävlingsförslag skall fraktfritt återsändas till respektive förslagsställare efter avslutande utställning.

17§ Upphovsrätt och nyttjanderätt

De tävlande innehar upphovsrätten och behåller nyttjanderätten till sina förslag. Arrangören äger dock under en tid av sex månader efter tävlingens avgörande eller annan i programmet fastställd tid option på nyttjanderätten till belönade och arvoderade förslag. Om inte inom denna tid avtal träffats, äger förslagsställaren fritt förfoga över sitt förslag.

Arrangören äger rätt att använda det samlade tävlingsresultatet vid det fortsatta arbetet med tävlingsuppgiften, förutsatt att detta inte strider mot gällande svensk lag om upphovsrätt.

Anm

Det samlade tävlingsresultatet ger i bland arrangören anledning att ge vinnaren kompletterande direktiv eller på annat sätt uppmana vinnaren att bearbeta sitt förslag. Det ligger i tävlingsförfarandets natur att det samlade tävlingsresultatet ska kunna utgöra del i arrangörens underlag för det vidare arbetet. Önskar däremot arrangören direkt utnyttja enskild tävlandes förslag, helt eller delvis, måste sådant nyttjande uttryckligen avtalas mellan arrangören och berörd(a) tävlande.

18§ Uppdrag efter tävling

Upphovsrättsinnehavare till förslag, som juryn rekommenderat till vidare bearbetning eller utförande bör i första hand ifrågakomma för uppdrag i anslutning till det aktuella tävlingsförslaget.

I det fall förutsättning för tävlingen enligt programmet varit att ge vinnaren fortsatt uppdrag skall, om förslaget ej kommer till utförande, utöver tävlingsarvode eller prissumma, ersättning utgå till upphovsrättsinnehavaren i enlighet med vad som angivits i programmet.

Om upphovsrättsinnehavaren inte har erforderliga resurser att handha uppdraget bör det lämnas honom i samarbete med annan fackman, vald i samråd med arrangören.

Finner arrangören skäl att frångå juryns rekommendation, skall, i de fall sådan medverkar, samråd ske med organisation som företräder de tävlande

Ledamot av jury eller juridisk person hos vilken denne är anställd eller över vilken han har ett bestämmande inflytande får inte åta sig uppdraget.

Anm.

En upphandling som enligt tävlingsreglerna ansluter till en tävling och skall tilldelas vinnaren får enligt LOU föregås av förhandlingar utan föregående annonsering. Om tävlingen avslutats med att juryn bedömt att fler än ett förslag kan komma ifråga skall förhandlingarna avse samtliga dessa bidrag.

19§ Tvist

Om ej annat anges i tävlingsprogrammet skall tvist avgöras av allmän domstol.

Arrangörer och tävlande

Tävlingsreglerna är utarbetade och godkända år 1998 av följande företrädare för arrangörer och organisationer som representerar de tävlande.

Arrangörer

Byggandets Kontraktskommitté (BKK)
Statens Konstråd

BKK:s medlemmar är

Byggherreföreningen

Svenska Kommunförbundet

Landstingsförbundet

Staten genom Banverket, Fortifikationsverket, Luftfartsverket, Vägverket och Statens

Fastighetsverk

Sveriges Fastighetsägareförbund

HSB:s Riksförbund

Riksbyggen

SABO

Byggentreprenörerna

Elektriska InstallatörsOrganisationen, EIO

Föreningen Ventilation-Klimat-Miljö (V)

Isolerfirmornas Förening

Kylentreprenörernas Förening

VVS-installatörerna

Partnering.

(Definition av ett arbetssätt, utgör inget avtal utan är en överenskommelse om ett arbetssätt för fullgörandet av uppdraget)

Andemeningen med Partnering är en strukturerad samverkansform där nyckelaktörerna samarbetar för projektets bästa i en öppen dialog och en transparent arbetsmiljö. Partnering bygger på fullständig ärlighet och öppenhet mellan parterna. Marknadens erfarenheter är att ett sunt samarbete ger mervärden för alla berörda parter.

En bra partnering modell bygger på att arbeta som en gemensam organisation mot gemensamma mål med en gemensam budget. Ett projekt där dialog, öppenhet och samarbete genomsyrar arbetskulturen ger enastående resultat. Framgångsfaktorer för att få partnering att fungera för alla parter är stöd från högsta ledningen, processer baserade på samverkan samt att välja rätt personer och låta dem arbeta tillsammans för projektets bästa.

Förvaltningslagen.

Kommunen omfattas av förvaltningslagen och detta borde vara känt av alla, men tyvärr så synes inte vara fallet.

Frågan om när anbud ska anses inkommit i tid till den upphandlande myndigheten (kommunen) regleras inte i upphandlingslagen utan i förvaltningslagen.

Med stöd av förvaltningslagen får anbud lämnas fram till kl 24.00 den dag som anbudstiden går ut. Den ger också en vägledning vid bedömning om en handling kommit in i tid.

Konstaterande:

I Sverige är det således, till skillnad från i andra länder, fel av myndigheten som omfattas av förvaltningslagen att ange klockslag för när anbud senast kan lämnas.

AMAs olika delar

AMA är det referensverk du använder när du upprättar och tolkar tekniska beskrivningar

Som beställare får du jämförbara anbud och strukturerade bygghandlingar och som entreprenör får du kalkylerbara förfrågningar som minskar riskerna för feltolkningar

och dyra misstag. Stödverket RA hjälper den som gör beskrivningen och MER används av både byggherre och entreprenör under anbud och utförande.

AMA AF 12 används som underlag när man ska upprätta administrativa föreskrifter (AF) för entreprenader. Den är gemensam för alla tekniska fackområden och förenklar arbetet med att formulera beställarens krav...

AMA Anläggning är referensverket som används vid upprättande av tekniska beskrivningar och utförande av anläggningsarbeten. AMA Anläggning ges ut i nya versioner vart tredje år

AMA EL 16 är avsedd som underlag och referens när tekniska beskrivningar för el- och teletekniska arbeten ska upprättas och när arbetet senare ska utföras på arbetsplatsen. AMA EL 16 är en revidering av AMA EL 12

AMA Hus är det referensverk som används för att göra tekniska beskrivningar och för att tolka beskrivningen när arbetet ska utföras. Viktiga nyheter i AMA Hus 14: Förändringar gällande isolering av kallvindskonstruktioner för utförande.

SBF och **SSF** är regler för brandlarm och inbrottslarm och **SS** är svensk standard, regler som anger uppbyggnad av larmtyper och godkännande av produkter.